

Nuo seno Alytaus kraštas garsėjo pušynais apaugusiais smėlėtais kalneliais, vėjyje šiurenančiais qžuolynais, tyvuliuojančiais ežerais, čia tekančiu Nemunu ir srauniais upeliais, bei gaiviais šaltinėliais.

Alytaus rajono miestelių ir kaimų praeitis siekia ne vieną šimtmetį. Simnas, Daugai, Butrimonys ir Punia buvo žinomi Lietuvos didžiųjų kunigaikščių ir Lenkijos karalių dvaruose. Krokialaukis garsėjo valdovams auginamais žirgais. Pivašiunuose kasmet per Žolinės atlaidus susirenka tūkstančiai maldininkų iš Lietuvos ir užsienio pagarbinti stebuklingojo Švenčiausio Mergelės Marijos paveikslo. Didžiulio (Daugų) ežero apsupti Daugai – Alytaus krašto rekreacinė zona. Miroslave buvo įsikūręs vienas iš seniausių Lietuvoje Marijonų vienuolynas. Alytaus rajone yra nemažai saugomų teritorijų: seniausias Lietuvoje, dar 1937 m. profesoriaus Tado Ivanausko iniciatyva įkurtas Žuvinto biosferos rezervatas, Dzūkijos nacionalinio, Metelių ir Nemuno kilpų regioninių parkų dalys, Pivašiunų ir Sudvajų geomorfologiniai, Balkasodžio ir Vidzgirio botaniniai, Sabališkės ir Varčios paleontologiniai draustiniai. Alytaus rajone gimė ir augo ne viena iškilii Lietuvos meno ir mokslo asmenybė.

Alytus – didžiausias Pietų Lietuvos miestas, turintis sudėtingą ir įdomią istoriją. Parkų žalumoje skendintis miestas didžiuojasi savo tradicijomis, kultūra, nepaprasto grožio gamta ir svinginiais bei nuoširdžiais žmonėmis.

AUTOTURIZMO MARŠRUTAS

„Po kunigaikščio Margirio žemę“

Alytus–Punia–Butrimonys–Raižiai–Pivašiūnai–Daugai–Bukaučiškės–Alovė–Alytus (atstumas apie 90 km)

Kelionė prasideda Pirmame Alytuje (dešiniame Nemuno krante).

Alytus pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose paminėtas 1377 m. 1581 m. jam suteiktos Magdeburgo (savivaldos) teisės. Šiandien – tai šeštas pagal dydį Lietuvos ir didžiausias Pietų Lietuvos miestas.

1. Šv. Liudviko bažnyčia (Panemuninkėlių g. 7, Alytus). Pirmoji medinė Alytaus bažnyčia buvo pastatyta 1524 m., jai sudegus 1818 m. iškilo mūriniai klasicizmo stiliaus maldos namai. Šiandien šv. Liudviko bažnyčia – pats seniausias miesto pastatas.

2. Paminklinis akmuo „Normandija–Nemunas“ (Miškininkų g., Alytus) buvo pastatytas 1981 m. pagerbiant eskadrilės „Normandija–Nemunas“ lakūnus, kurie iš greta esančio sportinio aerodromo per Antrąjį pasaulinį karą kildavo į karines užduotis. 2004 m. buvo surengta didelė aviacijos šventė–minėjimas pulko „Normandija–Nemunas“ kovų Alytaus padangėje 60-mečiui pažymėti.

Renginio metu šalia administracinio prasto atidengta stela atminti šiam įvykiui.

3. Senosios žydų kapinės (Medžiotų g., Alytus). Jose XX a. I p. buvo laidojami patys žymiausi Alytaus žydų bendruomenės nariai.

4. Alytaus kraštotyros muziejaus archeologinė ekspozicija (Jiezo g. 2, Alytus), įsikūrusi XVI a. skliautuotose rūsiuose. Čia pristatoma Pietų Lietuva akmens amžiuje, jotvingių genties palikimas Alytaus regione. Galima susipažinti su Alytaus miesto kūrimosi pradžia bei pamatyti mieste kasinėjimų metu rastus archeologinius radinius.

dintas Alytupiu, o greta piliakalnio įsikūręs miestas – Alytumi. Ir šiandien į Nemuną teka Mirgrausėlės ašarų upelis, o seni žmonės sako, kad iš to upelio atsigėrė dar nemylėję – įsimyli, o kas myli – pamilsta dar labiau.

Piliakalnio papėdėje yra medžio skulptūrų parkas „Piliakalnio protėviai“. Greta piliakalnio įrengta mašinų stovėjimo aikštelė.

6. Šalia yra išlikę senojo geležinkelio tilto griuvėsiai (1899 m.). Nuo piliakalnio ir pylimo atsiveria puiki kairiakrančio miesto panorama.

7. Pakeliui link Klebono akmens Nemune, už pylimo, greta esančioje pakrantės aikštelėje, beveik 3 ha teritorijoje įrengtos pavėsinės, laužavietės, žaidimų aikštelės.

Pasakojama, kad Klebono akmuo upėje atsirado labai seniai, po maro, kai prasidėjo didelis badmetis. Vietinis klebonas negalėdamas žiūrėti kaip miršta jo parapijiečiai, surinko iš likusių gyvų gyventojų pinigų ir išplaukė Nemuno aukštupiu pirkti grūdų. Grįžtant pradėjo jį velnias gundyti, kad neužsuktų į Alytų, o plauktų į Kauną. Ten brangiai parduotų grūdus ir be rūpesčių gyventų, o Alytaus gyventojai lai miršta badu. Vos klebonas susigundė, pakilo didelis viesulas, trenkė žaibas į laivą ir šis akmeniui pavirto. Sakoma, kad karts nuo karto ant akmens sėdi velniukas.

Alytus–Punia (atstumas 24 km)

Važiuojant keliu Alytus–Jieznas prie Punios kryžkelės yra kelio ženklas nurodantis kryptį į Punios piliakalnį.

8. Punia pirmą kartą rašytiniuose šaltiniuose paminėta 1382 m., ji yra vienas iš 14 seniausių ankstyvųjų Lietuvos miestų. Punioje prasideda Nemuno kilpų regioninis parkas. Miestelyje prie bažnyčios įrengta poilsio aikštelė su suolais, yra mašinų stovėjimo aikštelė. Piliakalnio

papėdėje yra poilsui skirtos vietos, Nemuno pakrantėje įrengta mobili prieplauka. Liepos mėnesio pabaigoje Punioje tradiciškai švenčiama Šviežios duonelės Oninių šventė.

Punios seniūnijoje bendruomenė įrengusi etnografinę panemunės dzūko pirkia. Punios mokykloje–daugiafunkciniame centre veikia Punios muziejus (*Kauno g. 3, Punia, dėl apsilankymo tartis iš anksto tel. (8 315) 68 685*).

Punios piliakalnis yra vienas didžiausių ir gražiausių Lietuvoje. Stūksa jis Nemuno ir Puneles santakoje. Piliakalnį surasti labai lengva – nuo bažnyčios tiesiog reikia eiti 200 metrų keliuku, vedančiu į vakarus. Pasakojama, jog ant Punios piliakalnio stovėjusi kunigaikščio Margirio pilis, vadinta Pilėnais. 1336 m. čia įvykęs garsusis Pilėnų mūšis. Pilies gynėjai ir gyventojai nutarę verčiau žūti liepsnose nei pasiduoti kryžiuočiams į nelaisvę.

Legenda porina, kad kitapus Nemuno, ant Rumbonių piliakalnio stovėjusios pilies rūsiuose ėjo paslaptingi požeminiai urvai net po Nemunu. Jie vingiavo keletą kilometrų ir jungėsi su Punios pilimi. Ir Punios pilies kryžiuočiai nebūtų įveikę, jei nebūtų suradę šių požeminių kelių, kuriais Margirio karžygiai atsigabendavo sau maisto ir ginklų iš Rumbonių pilies. Tačiau atsirado išdavikas, susigundęs siūlomais turtais, ir parodė priešams paslaptingus požemius. Jais kryžiuočiai įsiveržė į Punios tvirtovę.

Archeologai, kruopščiai ištyrę piliakalnį, nustatė, kad XIII–XIV amžiuje ant jo stovėjo pilis, kuri buvo sudeginta, XV amžiuje jos vietoje pastatyta nauja. Tačiau neprabėgus nei amžiui sudegė ir ši, XVI amžiaus pabaigoje čia pastatyti nauji dideli rūmai. Vėliau jie tiesiog sunyko.

Nuo piliakalnio viršūnės atsiveria graži panorama: plati Nemuno juosta ir Punios šilas, kuris yra vienas seniausių ir aukščiausių miškų Lietuvoje.

9. Piliakalnio papėdėje ir Puneles upelį įteka laiptuotasis **Nečiūkios šaltinėlis**, pavadintas kadaise greta buvusio dvaro vardu.

10. Leidžiantis keliu link mobiliosios prieplaukos, greta Puneles upelės, yra senosios Punios žydų kapinės.

11. Punios Šv. Apaštalo Jokūbo bažnyčia pastatyta 1863 m., vietoj prieš šešerius metus sudegusios senosios. Jos architektūra – baroko ir klasicizmo junginys. Pirmoji bažnyčia Punioje pastatyta 1425 m. Pasakojama, kad tuokart bažnyčią statyti paliepos Vytautas Didysis, todėl jo atminimas gerbiamas iki šių dienų – bažnyčioje greta miestelio herbo kabo ir šio kunigaikščio portretas.

Miestelio kapinėse galima pamatyti mažosios architektūros paminklų – senųjų medinių dzūkų kryžių.

12. Šv. Jurgio bokšto formos mūrinė **koplytėlė**, skirta 1831 m. sukilimo dalyviams atminti. Tuometinis Punios klebonas Juozapas Klikovičius dalyvavo sukilime, vėliau slapstėsi, tačiau 1837 m. Kalvarijoje buvo areštuotas. Manoma, kad dabartinėje koplytėlės vietoje buvo pastatyta ir pirmoji Punios bažnyčia.

Punia–Butrimonys (atstumas 10 km)

13. Butrimonių vardas kildinamas iš pavardės Butrimonis daugiskaitos. Kaimelis tokiu pavadinimu aptinkamas 1699 m. istoriniuose šaltiniuose, netrukus jau vadinamas miesteliu. Šiandien Butrimonys yra urbanistikos paminklas. Jis kūrėsi kelių, vedančių iš Vilniaus į Alytų ir Punią, sankirtoje. Taip susiformavusi trikampė aikštė (vienintelė tokia Lietuvoje), vėliau lėmusi viso miestelio apstatymą. Kelio Punia–Butrimonys dešinėje pusėje, neprižavus miestelio, yra **senosios žydų kapinės**.

14. Butrimonys garsėja savo **trikampe aikšte**, kuri susiformavo dar XVII a. Tai vienintelė tokia aikštė Lietuvoje. Jos planas ir centrinės dalies gatvių tinklas yra urbanistikos paminklas.

15. Butrimonių Išganytojo bažnyčia pastatyta 1926 metais. Joje yra vertingų XIX a. I p. tapybos ir liaudies dailės darbų.

16. Gerulių kaime (iš Butrimonių miestelio reikia važiuoti Stakliškių kryptimi), greta kelio, kairėje pusėje, tarp dviejų bevardžių upelių, yra **Gerulių piliakalnis**, dar vadinamas Zamkumi. Piliakalnio šlaitai statūs, 12–13 metrų aukščio. Aikštelės rytinę dalį apardęs apkasas ir 2 duobės (1916–1917 m. vokiečių karininkų kasinėjimų žymės).

Butrimonys–Raižiai (atstumas 6 km)

17. Raižiai nuo seno buvo vienas iš pagrindinių Lietuvos totorių centrų. Sakoma, kad jiems čia žemes dovanavo dar kunigaikštis Vytautas Didysis. Raižiuose stovi 1899 m. pastatyta medinė mečetė, greta jos yra 2010 m. pastatyti du saulės laikrodžiai. Vienas rodo vietas, kitas – Žalgirio mūšio lauko laiką. Tai vieninteliai tokie laikrodžiai Lietuvoje. Tolėliau, aukščiau ant kalnelio, minint 600-ąsias Žalgirio mūšio metines, atidengtas paminklas Vytautui Didžiajam ir šiam mūšiu atminti. Raižiai dar garsėja totorišku pyragu – šimtalapiu.

200 KM ABIPUS NEMUNO

AUTOMARŠRUTAI

Nuotraukų autoriai: A. Balčiūnas, G. Bernatavičius, Z. Bulgakovas, Z. Sinkevičius, V. Skendelis, Z. Stankevičienė, M. Sematulskis, Z. Šilinskas, G. Tamošiūnienė, TIC archyvo nuotraukos

www.alytus-tourism.lt

Raižiai–Pivašiūnai (atstumas 17 km)

Iš Raižių reikia grįžti į Butrimonis, kur yra rodyklė į Pivašiūnus.

18. Pakeliui iš Butroninių į Pivašiūnus, Klydžionių kaime, yra **paminklas pagerbiantis žydų genocido aukas**.

19. Rašytiniuose šaltiniuose **Pivašiūnai** mini mi nuo XVII a., tačiau įvairūs ženklai (pvz., netoli Pivašiūnų esantys pilkapiai) rodo, kad čia gyventa gerokai anksčiau. 1630 m. greta gyvenvietės iškilo medinė bažnyčia, kurios fondatorius Jonas Klockis prieš mirtį aplinkinės žemės ir bažnyčią testamentu paliko Trakų benediktinų vienuolynui. Vienuoliai čia tvarkė-si beveik du amžius: plėtė miestelį, turėjo tris kalves ir plytinę, įrėngė kelias karcėmas.

Pivašiūnai visoje Lietuvoje garsėja Žolinės atlidais ir **Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčios** didžiąjame altoriuje kabančiu Dievo Motinos paveikslu. Šis paveikslas savo amžiumi, tapyba ir stebuklinga gydomąja galia prilygsta Aušros Vartų Madonai. Pivašiūnų bažnyčia įtraukta į Jono Pauliaus II piligrimų kelią. Greta bažnyčios yra **paminklas Vasario 16-osios akto signatarui kunigui Alfonsui Petruliui**. Kitoje kelio pusėje, senosiose kapinėse, kurios dabar jau užstatytos namais, senosios bažnyčios vietoje XIX a. viduryje buvo pastatyta Odinių (Odinčių) giminės koplyčia-mauzoliejus. Viduje įrengtas altorėlis, sienas puošia įvairūs šventųjų paveikslai. Koplyčioje pamaldos nevyksta, nes joje saugomi bažnyti-nių apeigų drabužiai, procesijų vėliavos ir pan.

20. Šalia miestelio iškilęs ir **Pivašiūnų piliakalnis**. Pasakojama, kad ant šio piliakalnio senovėje buvusi šventykla. Dar sakoma, kad jis nebuvęs toks aukštas. Kai žemės eida-vo melstis, kartu nešdavo ir kepurę žemių. Melsdamiesi bei kepurėmis nešdami žemės pamažu ir supylė piliakalnį.

Prie Ilgio ežero įrengta poilsio zona su paplūdi-miu, apžvalgos aikštele ir sporto aikštnu.

Pivašiūnai–Daugai (atstumas 13 km)

21. **Daugai** yra viena seniausių vietovių Lietuvoje. Pirmą kartą paminėta kryžiuočių kronikų aprašymuose 1384 metais. XIV–XV a. Dauguose stovėjo valdovų medžioklės pilis ir buvo įkurtas žvyrynas. Kai kurie istorikai mano, kad Jogaila medžiodamas Dauguose susitiko su kryžiuočiais ir sudarė slapčią sutar-tį, kuria pasižadėjo neremti Kęstučio. Vytauto laikais Dauguose buvo Lietuvos didžiojo kuni-gaiškščio rezidencija. Čia jis dažnai užsukdavo pamedžioti, pailsėti. Kad Daugai buvo svarbūs kunigaikščiams, liudija tai, jog Vytautas XIV a. pabaigoje nurodė pastatyti bažnyčią, į kurios parapiją įėjo ir Alytus. Lankėsi Dauguose ir karalius Vladislovas Vaza su savo gražuole prancūzė žmona Marija Liudvika.

Daugai kviečia visus, norinčius poilsiauti prie ežerų. Didžiulio ežere galima važinėtis vandens motociklais. Apstojtoje atnaujintos **irkla-vimo bazės svečių namuose**, galima plaukioti išsinuomotomis baidarėmis, su draugų kom-panija irkluoti vikingų laivą, aktyviai leisti laiką sporto aikštnye arba tiesiog kaitintis paplūdimyje.

Liepos mėnesio pradžioje Dauguose tradiciškai švenčiama Lietuvos karaliaus Mindaugo karū-navimo – Valstybės diena.

Visą norimą informaciją turistai gali rasti Daugų seniūnijoje.

Iš Pivašiūnų į Daugus reikia važiuoti keliu, vedančiu į Alytų. Už poros kilometrų bus rodyklė į Daugus. Pakeliui, Žvirgždėnuose, dešiniame kelkraštyje galima pamatyti gra-žuolę **Žvirgždėnų pušį**. Į paskelbta gamtos paminklas. Iki šiol sklando legendos, kad gerai pašniukštinėjus aplink ją galima rasti senovinių

monetų. Pasakojama, jog prie šios pušies mėg-davo sėdėti elgetos ir prašyti pinigėlių neretai tiesiog paskėsdavo kelio dulksė. Dar pasako-jama, kad prie pušies vaidenais. Pušies kamie-nas yra 1 metro skersmens ir 13 metrų aukščio.

22. Daugai – tai nuostabios gamtos ir ežerų apsuptas karštas. Miestelis patrauklus savo senųjų gatvelių raizginiais. Beveik pačia-me centre stovi **Dievo Apvaizdos bažnyčia** (1862 m.). Bažnyčios altoriuje esančios skulp-tūros buvo atvežtos iš Vilniaus Sv. Petro ir Povilo bažnyčios. Senojoje miestelio dalyje yra medžiais apaugęs **Šventapetrio kaimelis**. Tai kadaise buvęs piliakalnis. Vėliau ant jo buvo pastatyta pirmoji Daugų bažnyčia, dabar stovi medinis kryžius.

23. **Senosios Daugų žydų kapinės**. Jos veikė iki Antrojo pasaulinio karo. Netaisyklingo ovalo formos ir 1,8 ha plotą užimančios kapi-nės stovi du paminklai.

24. **Lietuvos partizanų kapas ir paminklas** yra Daugų miesto kapinėse. 1990 m. čia buvo perkelta 24-tų partizanų, nužū-dytų pokario metu, palaikai. 1992 m. pašven-tintas pamin-klas – ažuolinis kryžius, abipus kurio yra ažu-o-linės sienelės su partizanų pavardėmis, var-dais, gimimo ir žuvimo metais.

25. Daugų apylinkėse, **Bukaučiškėse**, yra buvusio Vasario 16-osios

akto signataro kunigo, ministro pirminin-ko Vlado Mirono dvaro XIX a. raudonų plytų romantinio stiliaus su neogotikos elementais **koplytėlė**. Čia vasaras leisdavo ir garsi aktorė Monika Mironaitė. Koplytėlė galima pasiekti važiuojant iš Daugų pro Rimėnus, pirmoje san-kryžyje už jų pasukus į kairę. Žvyrkeliu visą laiką važiuojant tiesiai, kairėje ant kalniuko pamaušius medinį kryžių, reikia sukti į kairę ir važiuoti keliuku į dešinę. Kaimo keliukui baigiantis dar kartą reikia pasukti į dešinę ir netrukus ant kalniuko pasirodys gražuolė koplytėlė. Jei tikėsime legendomis, ant kalvos, kurios viršūnėje pastatyta koplyčia, kadaise augo seni ir labai aukšti klevai. O tuose klevuo-se gyveno daugybė gandrų. Jie saugojo paslap-tingus laiptus, kuriais dorų mirusiųjų dvasios ir dangų patekdavo. Koplyčios rūšyje, šonuose, įrengtos nišos, kuriose buvo laidojami dvari-ninkai. Deja, jos išplėštos.

Bukaučiškės–Alytus (atstumas 20 km, dalis kelio – žvyrkelis)

26. Iš Bukaučiškių važiuojant į Alytų, nebūti-na grįžti tuo pačiu keliu į Daugus. Privažiavus sankryžą, važiuoti tiesiai asfaltuotu keliu. Ties Pocolonimis išvažiuoti į kelią Alytus–Daugai. Pakeliui verta užsukti į **Alovė** (2 km nuo pagrin-dinio kelio) pasigrožėti **Švč. Trejybės medine bažnyčia**, pastatyta 1802 m. Šalia jos stovi medinė varpinė. **Alovė** įsikūrusi šalia Alovės ežero, iš kurio išteka dešinysis Nemuno inta-kas – Alovės upelis. Miestelio vandens bėgant amžiams daug kartų keitėsi: 1692-aisiais jis buvo vadinamas Holawa, XIX a. pradžioje – Olawa, 1894–1914 m. – Aleksandrava, 1911–1917 m. – Alave, nuo 1920–ųjų iki šiol – Alovė.

27. Privažiavus Poteronis ir pasukus į kairę ([i nedidelį kaimo žvyrkeli], po kelių minučių pasirodys **Poteronių piliakalnis**. Pasakojama, kad piliakalnyje vaidendavosi: vidurnaktį

piliakalnio viršūnėje pasirodydavo baltais drabužiais vilkinti vaidilutė. Ji kūrendavo ugnį, verkdavo ir aimanuodavo ligi gaidžiams pragstant, vėliau pranykdavo.

Nakvynė:

Sodyba „Tarp kalvų“, Eimoronių k., Pivašiūnų sen., Alytaus r., tel. 8 686 53369

Kupinų sodyba, Mikalavo k., Pivašiūnų sen., Alytaus r., tel. 8 699 28907

Viktorijos sodyba, Skraičionių k., Pivašiūnų sen., Alytaus r., tel. 8 618 54228

Daugų irklavimo bazė, Kalvų g. 15, Salos k., Daugų sen., Alytaus r., tel.: 8 (315) 69395, 8 612 77423

Daugų technologijos ir verslo mokyklos bendrabutis, Jaunystės g. 2, Daugai, Alytaus r., tel.: (8 315) 72790, 8 655 14523, www.dvnm.lt

Daugų Vlado Mirono gimnazijos bendrabutis, Pergalės g. 6, Daugai, Alytaus r., tel.: 8 686 90732, 8 659 54502, www.dvm.lt

Apyvėdinimo paslaugos „Vigiris“, Turgaus a. 3, Daugai, Alytaus r., tel. 8 650 54210

Kaimo turizmo sodyba „Daug gėlių“, Dvarcėnų k., Daugų sen., Alytaus r., tel. 8 615 15001

Sodyba „Dvarcėnų dvaras“, Dvarcėnų k., Daugų sen., Alytaus r., tel. 8 698 36777, www.dvarcenudvaras.lt

Sodyba „Pas gandrų“, Salos k., Daugų sen., Alytaus r., tel. 8 611 22578, www.pasgandrus.lt

Sodyba „Vigiris“, Daugų k., Daugų sen., Alytaus r., tel. 8 650 54210

AUTOTURIZMO MARŠRUTAS „Gamtos ir vandens glėbyje“

Alytus–Rumbonys–Punios šilas–Ūdrija–Krokialaukis–Žuvinto biosferos rezervatas–Simnas–Miroslavas–Balkūnai–Alytus (atstumas apie 110 km)

Šiame maršrute visos važiavimo kryptys ir kilometrai yra aiškiai nurodomi kelio ženkluose.

Kelionė prasideda Alytaus centre, kairiajame Nemuno krante.

28. **Šv. Angelų Sargų bažnyčia** (*Savanorių g. 14, Alytus*) buvo pastatyta 1830 m. vietoj XVII a. čia stovėjusios Sv. Onos koplytėlės. Dabartinis bažnyčios interjeras neobarokinis, todėl spal-vingas ir puošnus, yra meninę vertę turinčių sakralinių vertybių. Šalia bažnyčios esan-čiose kapinėse ilsisi 114 savanorių, žuvusių kovose už Lietuvos nepriklausomybę. Tarp jų – Antanas Juozapavičius, pirmasis karinin-kas, 1919 m. žuvęs Alytuje, kovose už laisvę. Šventoriuje yra 1939 m. pastatytas paminklas „Motinai“, greta jo – kryžius „Negimiusiems“.

29. XX a. pr. buvusi **sinagoga** (*Kauno g. 9, Alytus*).

30. **Alytaus kraštotyros muziejus** (*Savanorių g. 6, Alytus*) įkurtas 1928 m. Šiandien jame saugoma daugiau kaip 65 tūkst. eksponatų. Muziejuje

yra įrengta keletas nuolatinių ekspozicijų, vyksta keičiamos parodos, vedami edukaciniai užsiėmimai ir šeštadieninės popietės.

31. Poeto **Antano Jonyno memorialiniame muziejuje** (*Liškiavos g. 17, Alytus*) yra per 1000 eksponatų, liudijančių apie poeto gyvenimą, veiklą, kūrybą bei XX a. trečio dešimtmečio Alytaus miestiečio gyvenimo būdą.

32. Vieno iš žymiausių vaikų poetų **Anzelmo Matučio memorialiniame muziejuje** (*A. Matučio g. 8, Alytus*) saugoma daugiau kaip 5000 eksponatų, susijusių su jo gyvenimu bei kūryba. Čia galima apžiūrėti kabinetą, poeto, kuris buvo aistringas žvejys ir gamtininkas, surinktus trofėjus. **Greta muziejaus augan-čiame pušyne žaismingai pabirusios medi-nės skulptūros**. Jas 2012 m. dovanojó tarptau-tinio medžio drožėjų simpoziumo „Vaivorykštė ežerą semia“, skirto A. Matučio 90-osioms gimimo metinėms, dalyviai.

33. **Galerijoje „Skrydis“** (*Vilniaus g. 13, Alytus*) rengiamos parodos iš Alytaus kraštotyros muziejaus rinkinių, taip pat pristatomi įvairių sričių menininkų, tautodailininkų ir fotografų darbai.

34. **Kovų už laisvę ekspozicijoje „Mūsų tau-tos istorinė atmintis“** galima susipažinti su rezistencijos kovų istorija Džūkijos krašte (*Ulonų g. 14, Alytus, dėl apsilankymo tartis iš anksto tel. (8 315) 51865*).

35. **Alytaus teisėsaugos ir teisėtvarkos muzejus** (*Jotvingių g. 8, Alytus, dėl apsilan-kyto tartis iš anksto tel. (8 315) 55656*). Jame esančios ekspozicijos yra informatyvios ir įdo-miai pasakoja miesto teisėtvarkos istoriją.

36. **Afganistano karo veteranų klubo muzie-jus** (*Jaunimo g. 3, Alytus, dėl apsilankymo tar-tis iš anksto tel. 8 612 38512*) atidarytas 2007 metais. Muziejuje sukaupti gausūs eksponatai: Afganistane vilkėti drabužiai, pinigai, knygos, nuotraukos, kariniai bilietai, asmeniniai daiktai.

37. **Liaudies menininkės Julijos Baranauskienės keramikos muziejus** (*Rotušės a. 12, Alytus, dėl apsilankymo tartis iš anksto tel. (8 315) 75255*). Čia galima pamatyti J. Baranauskienės sukurtus biustus, bareljefus, kaukes, keramikines plokštes, žibintus, švil-pynes, keraminius papuošalus ir floristinius paveikslus.

38. **Adolfo Ramanausko-Vanago gimnazi-jos muziejus** (*Birutės g. 2, Alytus, dėl apsilan-*

kymo tartis iš anksto tel. 8 620 94191) galima

susipažinti su pirmosios Alytuje gimnazijos, Mokytųjų seminarijos, Pietų Lietuvos parti-zaninio judėjimo ir eskadrilės „Normandija-Nemunas“ istorijomis.

39. **Miesto sodas** įkurtas 1932 m., iki šių dienų išlikęs tarpukario fontanas su basei-nėliu, kuriamė kadaise plaukiojo auksinės žuvelės ir žydėjo lėljos, sos galima aptikti retai kur Lietuvoje augantį europinį kukmedį. Pavasariais akis džiugina greta fontano baltai pražystanti japoniška magnolija. Iš viso Miesto sode auga apie 50 medžių bei krūmų rūšys.

40. **Laisvės angelo pamin-klas** pastaty-tas 1929 m. Įspūdingo 13 metrų aukščio paminklo (9 metrų posta-mentas ir 4 metrų trimituo-jantis angelas) autorius – Antanas Aleksandravičius. Pasakojama, kad pozuoti skulpto-rius prikalkibinę jaunutę gimna-zijos mokytoją. Laisvės angelas – tai pagarbos ir atminimo ženklas žuvusiems už Lietuvos nepriklausomybę. Paminklui teko atlaikyti kelis gamtos ir istorijos išbandymus: 1934 m. skulptūra subyrėjo trenkus žaibui (atstatyta po trejų metų), o 6-ajame dešim-tmetyje nugriauta politiniais sumetimais. 1991 m. skulptorius Jonas Meškelevičius atkū-rė Laisvės angelo skulptūrą, skulptorius Jonas Blažaitis atkūrė paminklo bareljefus.

41. **Memorialas „Nurimęs varpas“** stovi Kurorto parko skverelyje. Jis tarsi sutelkė po miestą išsklaidytus tautos rezistencinių kovų atminimo simbolius. Memorialas skirtas poli-tiniams kaliniams ir tremtiniams, Dainavos apygardos partizanams, taip pat 1941 m. biržė-lio 22–28 d. Lietuvos kariuomenės sukilėliams pagerbti. Memorialo autoriai – skulptorius Stasys Žirgulis ir architektas Leonas Adomkus. Skverelyje auga 1989 m. pasodintas Atgimimo ažuoliukas, priešais stovi 1991 m. sausio 13 d. aukas įamžinantis kryžius (autorius – Petras Pranskevičius).

42. **Kurorto parkas** įkurtas 1931 m. natū-raliame pušyne. Pasivaikščiojimo takeliais, kuriuos puošia įvairios žaismingos medinės skulptūros, galima pasiekti Nemuno senvagėje susiformavusius didįjį ir mažąjį Dailidės eže-rus. Šalia įrengti dviračių ir pėsčiųjų takai, yra paplūdimys.

43. **Dainų slėnyje** nuo pylimo atsiveria nuosta-bus vaizdas į kitame Nemuno krante stūksantį dvikuprį Alytaus piliakalnį.

44. Tarp šaltiniuotų upeliukų 1982 m. įkur-to **Jaunimo parko** savitumą pabrėžia metalo plastikos skulptūrų kompozicija. Jame įreng-tos vaikų žaidimo ir sporto aikštelės, dviračių takai.

Alytus–Punios šilas (atstumas 12 km)

45. Pakeliui yra **Bakšių senovinė gyven-vietė** – vienintelis tokio pobūdžio paminklas Lietuvoje, datuojamas III–V a. Fortifikuojant (1888 m.) Alytaus apylinkes Bakšių kaime buvo rasta žmonių kaulų ir surinkta IV a. pab. ir V a. pr. žalvarinių papuošalų. Radiniai pate-ko į Peterburgo Ermitažo muziejaus fondus. Šiandien apsilankius buvusios gyvenvietės teritorijoje kažko įspūdingo nepamatysime, nes dar nebaigtą archeologiniai kasinėjimai. **Gynybinis įtvirtinimas – fortas** yra netoli senovinės gyvenvietės. Tai XIX a. pabaigos karinis statinys – įspūdingos sampylos iš grun-to. Greta žiemą veikia slidinėjimo trasos.

46. Dešinėje pusėje – kelias į Rumbonis. **Švč. Trejybės baž-nyčia** pastatyta 1795 m. Ne vie-nas pastebį, jog ji tarsi nedidukė medinė Vilniaus arkikatedros kopija. 1913 m. Rumbonių baž-nyčia puošė skulptorius Kazys Kriščiukaitis ir dailininkas Antanas Žmuidzinavičius.

Kaimo kapinaitėse galima apžiūrėti dai-lės paminklų paskelbtą grafitais **Juzefos Korevaitės** kapo balto marmuro **antkapinį paminklą**.

47. Visai netoli, važiuojant kaimo keliuku tiesiai, greta kapinačių galime įkopti ir į **Rumbonių piliakalnį**. Pasakojama, kad ant šio piliakalnio stovėjo pilis, jos požeminiai rūšiai ėjo net po Nemunu ir jungėsi su Punios piliakalnio pilimi. Vykstant žymiajam Pilėnų mūšiui ant Punios piliakalnio atsirado išda-vikas, susiviliojęs siūlomais turtais, ir parodęs kryžiuočiams šiuos rūsius. Jais priešai įsiveržė į Punios tvirtovę.

48. **Punios šilas**, apglėbtas 19 km ilgio Nemuno kilpa, yra vienas iš seniausių, aukš-čiausių ir įdomiausių Lietuvos miškų botaniniu požiūriu. Čia yra medinių skulptūrų „**Pasakų takas**“, buvusios **Dainavos apygardos par-tizanų štabo žeminės** atkurtas maketas. Buvusio Smalinyčios kaimo vietoje įkurtas **skulptūrų parkas „Žaltės slėnis“**. Punios šilas priklauso Nemuno kilpų regioniniam par-kui. Girininkijoje yra gamtos muziejus (*dėl apsi-lankymo tartis iš anksto tel. (8 315) 52902*).

Punios šilas–Žuvinto biosferos rezervato direkcija (atstumas 46 km)

Iš Punios šilo privažiavus Alytų, reikia važiuo-ti tiesiai Putinų, už sankryžos – Kalniškės gatvę. Už įmonės „Džūkijos dujos“ reikia sukti į Ūdrijos gatvę ir važiuoti pro Ūdriją, Krokialaukį, Verebiejus į Žuvinto biosferos rezervato direkciją.

49. Pakeliui galima aplankyti **Ūdrijos Švč. Jėzaus Širdies bažnyčią**, pastatytą 1924 metais. Šalia bažnyčios stovi pietą vaizduojan-tis paminklas „Nužudytiems ir išblaškytiems gimtinės vaikams 1945–1990 metais“.

50. **Krokialaukio Atsimaitymo bažnyčia** pastatyta 1872 metais. Įą 1899 m. konsekra-vo vyskupas, „Anykščių šilelio“ autorius Antanas Baranauskas. Verebiejuose, netoli kelio, senų-jų kapinių vietoje, greta senoj medinio kry-žiaus yra Rūpintojėlio ir Švenciausios Mergelės Marijos medinės skulptūros.

51. Aleknonių kaime įsikūrusi **Žuvinto biosfe-rs rezervato** direkcija. Čia yra muziejus, greta įrengtas pažintinis gamtos takas su apžvalgos bokšteliu. Lankytojų centre įrengta moderni ekspozicija, skirta Žuvinto ežero ir jo pakran-čių gamtos įvairovei ir tvarkymui, greta – kino salė ir gamtos klasė moksleiviams. Žuvinto biosferos rezervatas buvo įkurtas 1937 metais. Šiandien čia telkiasi retos ir nykstančios auga-lų ir gyvūnų rūšys bei mažai kur Lietuvoje išli-kusios šlapžeminių augalų bendrijos ir buveinės. 2011 m. Žuvinto biosferos rezervatas įtrauk-tas į Pasaulinį UNESCO programos „Žmogus ir biosfera“ biosferos rezervatų tinklą.

Tai pirmoji ir kol kas vienintelė Lietuvos vieto-vė Pasauliniame UNESCO biosferos rezervatų tinkle.

Žuvinto biosferos rezervato direkcija–Simnas (atstumas 10 km)

52. **Pakeliui, Ažuolinių gyvenvietėje, gal-i-ma pamatyti Bambininkų piliakalnį**. Kai kuriems geriau žinomas Ažuolų Rago, Dėmbavaragio arba Ažuolinių vardais. Legenda pasakoja, kad ant jo palaidotas paskutinis šios apylinkės Perkūno garbintojas Dėmburis. Jam dar gyvam esant čia buvusi iškasta duobė, kurioje jį palaidojo. Čia pasibaigę jo vargai, todėl ir piliakalnį pavadinę Dambavargiu. Dar pasakojama, kad šį piliakalnį 1812 m. kepurė-mis supylę prancūzai. Taip pat spėjama, kad ant piliakalnio buvęs lietuvių aukuras.

Ažuolinių gyvenvietėje yra vienintelis Alytaus rajone vėjo malūnas, kurį negalėstingai ardo laikas.

53. **Simnas** – viena seniausių vietovių Alytaus rajone, minimas nuo 1382 m. Vėlesniais laikais šios vietose buvo įsikūręs Lietuvos didžiojo kunigaikščio medžioklės dvaras.

Legenda byloja, kad labai seniai gyveno du gerieji milžinai Simas ir Sinas. Susitęjo jie drau-gėn ir nutarė pasirinktam miesteliui pastatyti labai gražią bažnyčią. Tačiau apsidairę aplin-kui niekur nerado tinkamo kalnelio. Tada vienas puolė nešti žemių iš rytų, kitas – iš vakarų. Supylę jie kalnelį, o daubose, iš kur žemės sėmė, dabar tyvuliuoja Simno ir Gilučio ežerai. Baigę darbus vienas kitą pavašino taboka, paspaudė rankas, po sauja brangenybių pažėrė į ežerus ir išsiskirstė kas sau: vienas – medžioti, kitas – žvejoti. Gyventojai, atsidėkodami milžinams, jų vardus sujungė į vieną – Simnas. Taip ir pava-di-nio vietovę, kurioje jie ant kalnelio pastatė gražuolę bažnyčią. O ežerai su milžinų išbars-

tytais turtais iki šiandien vilioja vietos gyven-tojų ir keliautojus.

Simno Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia pastatyta 1520 m. Tai vienintelė bazilikinė kryžminio plano renesansinė baž-nyčia Lietuvoje. Miestelio istorinis centras – urbanistikos paminklas. Atnaujintoje aikš-tėje stovi paminklas po pasaulį išblaškytiems Simno krašto vaikams.

Prie Gilučio ežero yra įrengtas paplūdimys.

Simnas–Miroslavas (atstumas 23 km)

54. Iš Simno reikia važiuoti Metelių link, ati-džiai stebint kelio ženklus, nurodančius kryptį į Miroslavą. Pakeliui galima užsukti į Papėčių žvyrkėlį. Pravažiavus gyvenvietę, autobus stotelę ir medinį kryžių, reikia sukti į kairėje esantį žvyrkėlį. Netrukus šalia kelio stūkšos didelis, gražus **Papėčių piliakalnis**, į kurį įkopus atsi-veria nuostabus vaizdas į tris ežerus – Metelį, Dusią ir Obeliją.

55. Dabartinė **Miroslavo Švč. Trejybės baž-nyčia** turi ilgą priešistorę. Pati pirmoji, pasta-tyta 1763 m., trenkus žaibui sudegė. 1847 m. buvo atstatyta nauja, mūrinė, kuri per Pirmąjį pasaulinį karą buvo sunaikinta. Bažnyčia atstatyta 1921 m.

56. Buvusį aukų kalną –